

POSTANOWIENIE

28 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marta Romańska

na posiedzeniu niejawnym 28 listopada 2023 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku P. w K.

z udziałem X. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Y.

o ustanowienie służebności przesyłu,

na skutek skargi kasacyjnej P. w K.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Poznaniu

z 24 maja 2022 r., XV Ca 1983/21,

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2) zasądza od wnioskodawcy na rzecz uczestnika kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od doręczenia wnioskodawcy odpisu niniejszego postanowienia.

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek (art. 398⁴ § 2 k.p.c.), a rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do

rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

W świetle utrwalonego i bogatego orzecznictwa Sądu Najwyższego, dla spełnienia wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest wyodrębnienie w skardze kasacyjnej wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania oraz przedstawienie profesjonalnego wyводу prawnego nawiązującego do przesłanek przedsądu wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego w tym przedmiocie. Sąd Najwyższy nie rozpoznaje bowiem sprawy jako sąd kolejnej instancji, a jedynie skargę kasacyjną, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia, przyjmowanym do rozpoznania nie tylko w interesie skarżącego, ale przede wszystkim w interesie publicznym.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wnioskodawca zarzucił, że Sąd Okręgowy wbrew ustaleniom Sądu Rejonowego pominął w swoim uzasadnieniu istotną okoliczność, a mianowicie to, że do przejęcia przez uczestnika od Skarbu Państwa [...] linii elektroenergetycznej 15 kV, która biegnie przez nieruchomość wnioskodawcy, doszło dopiero w latach 2014-2015. Była to wcześniej wyłącznie linia wojskowa zasilająca bazę wojskową w P. Wątpliwe jest zatem czy uczestnik postępowania był w posiadaniu tej linii już w latach 90-tych lub wcześniejszych, jak bezpodstawnie przyjął Sąd Okręgowy. Wskazywana przez uczestnika data budowy linii w latach 40-tych XX wieku wskazuje na czas II wojny światowej lub krótki czas po wojnie, gdy nieruchomość stanowiła własność wnioskodawcy, gdyż wywłaszczenie było możliwe dopiero w latach 50-tych XX wieku i późniejszych czasach PRL. Zdaniem wnioskodawcy, powyższe świadczy o tym, że Sąd Okręgowy „dokonał całkowicie dowolnej oceny materiału dowodowego” i w tej sytuacji możliwe jest zarzucenie mu rażącego i krzywdzącego wnioskodawcę naruszenia prawa. Te stwierdzenia wnioskodawcy sugerują, że zmierza on do wykazania oczywistej zasadności skargi kasacyjnej z uwagi na przytoczone wyżej uchybienia, których popełnienie zarzucił Sądowi Okręgowemu.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że uzasadnienie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej jako przesłanki jej przyjęcia do rozpoznania wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub procesowego i przeprowadzania wywodu zmierzającego do jego wykazania. Oczywistość naruszenia ma miejsce wówczas, gdy jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia. Szczególna podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga samodzielnego czyli odrębnego od podstaw kasacyjnych wskazania i wykazania naruszenia konkretnego przepisu prawa (procesowego lub materialnego), które jest oczywiste i bez wątpliwości prowadzi do stwierdzenia, że objęty skargą wyrok jest wadliwy i dlatego skarga powinna zostać przyjęta do rozpoznania.

Przytoczone zarzuty wnioskodawcy koncentrują się wokół oceny dowodów i dokonanych w jej konsekwencji ustaleń faktycznych. Tymczasem w świetle art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być tego rodzaju zarzuty, a Sąd Najwyższy przy rozpoznawaniu skargi kasacyjnej jest związany ustaleniami stanowiącymi podstawę rozstrzygnięcia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Zarzucając Sądowi Okręgowemu, że ten miał pominąć, iż dopiero w 2014 r. uczestnik przejął od Skarbu Państwa [...] linię elektroenergetyczną 15 kV, wnioskodawca nie bierze pod uwagę, że jeżeli nawet formalnie do tego przejęcia doszło w 2014 r., to także do tego czasu linią tą uczestnik, nie zaś inny podmiot, dostarczał energię na potrzeby Skarbu Państwa [...], a potem czynił to na potrzeby innych odbiorców. Ustawodawca nie tylko przewidział możliwość przeniesienia posiadania pomiędzy różnymi podmiotami, ale i zaliczenia czasu przez który posiadanie wykonywał poprzednik na korzyść zasiadającego prawo (art. 176 k.c.).

Wnioskodawca powołał się też na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, które przedstawił w formie pytań: (a) „czy prowadzenie postępowania regulacyjnego przed Zespołem Orzekającym Komisji Majątkowej

działającej na podstawie ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w przedmiocie przywrócenia wnioskodawcy własności upaństwowionych nieruchomości lub ich części bądź też – w przypadku niemożności jej przywrócenia lub trwałego zagospodarowania – przyznania nieruchomości zamiennej, przerywa bieg zasiedzenia służebności gruntowej i służebności przesyłu (art. 123 § 1 pkt 1 k.c. w zw. z art. 175 k.c. w zw. z art. 172 § 1 k.c. w zw. z art. 176 § 1 k.c. w zw. z art. 292 k.c. w zw. z art. 305 4 k.c.)?”; (b) „czy wobec prowadzonego postępowania regulacyjnego na podstawie ustawy o stosunku państwa do kościoła katolickiego, możliwe jest przyjęcie istnienia domniemania dobrej wiary przy zasiedzeniu służebności gruntowej a następnie służebności przesyłu na nieruchomości stanowiącej przedmiot takiego postępowania regulacyjnego?”

Zgodnie z ustaloną linią orzecznictwa powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga wskazania na problem o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygnięty w dotychczasowym orzecznictwie i wymagający pogłębionej wykładni. Skarżący powinien to zagadnienie sformułować oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych w związku ze stosowaniem przepisów, na tle których ono powstało. Zagadnienie powinno być ponadto „istotne” z uwagi na wagę problemu interpretacyjnego, którego dotyczy dla systemu prawa. Skoro jednak skarga kasacyjna jest wnoszona w konkretnej sprawie, to zarówno charakter rozpoznawanego roszczenia, jak i ustalony przez sądy *meriti* stan faktyczny, którym Sąd Najwyższy byłby związany (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.), musi pozostawać w związku z przedstawionym przez skarżącego zagadnieniem prawnym i pozwalać na jego rozstrzygnięcie.

Skuteczne powołanie się przez skarżącego na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga natomiast wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie albo istnieje potrzeba zmiany dotychczasowej ich wykładni. Konieczne jest wyjaśnienie, na czym polegają możliwe wątpliwości i wykazanie, że wątpliwości te są rzeczywiste i poważne, a jeżeli stosowanie przytoczonych przez skarżącego przepisów spowodowało już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności,

skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, iż dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powyższych wymagań nie spełnia. Sprowadza się ono do przypomnienia okoliczności, w jakich wnioskodawca stracił prawo do nieruchomości i następnie je odzyskał. Wnioskodawca zawarł w nim też wywód o przyczynach powołania, trybie działania i skutkach orzeczeń Komisji Majątkowej utworzonej na podstawie ustawy z 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jedn. Dz. U. z 2019 r. poz. 1347). W sprawie niesporne było jednak, że wnioskodawca – niezależnie od wcześniejszych zaszłości – uzyskał własność nieruchomości, której dotyczy wniosek o ustanowienie służebności na podstawie orzeczenia Komisji Majątkowej z 8 lutego 1995 r. W tym czasie uczestnik wykonywał już akty władania nieruchomością odzyskaną przez wnioskodawcę, gdyż stały na niej urządzenia przesyłowe, a uczestnik korzystał z nich na potrzeby prowadzonej działalności gospodarczej. Uczestnik zaczął posiadać nieruchomość, której dotyczy wniosek w momencie, gdy uzyskał niezależność w stosunkach rzeczowoprawnych od Państwa. Przedsiębiorstwo państwowe korzystające z urządzeń przesyłowych nabyło je na własność 7 stycznia 1991 r. na podstawie art. 1 pkt 9 ustawy z 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych. Takie założenie zgodne jest z jednolitym orzecznictwem Sądu Najwyższego (zob. np. postanowienia z 12 maja 2016 r., IV CSK 509/15, z 15 listopada 2016 r., III CSK 422/15, z 16 lutego 2017 r., I CSK 155/16 oraz wyrok z 15 lutego 2017 r., II CSK 157/16). Uczestnik wszedł w posiadanie nieruchomości w zakresie treści służebności w dobrej wierze, bo za przyzwoleniem właściciela, który zdecydował o sposobie zagospodarowania tej nieruchomości (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 4 lipca 2014 r., II CSK 551/13, OSNC 2015, nr 6, poz. 72, z 11 września 2019 r., IV CSK 269/18).

Wielokrotnie wykładany przez Sąd Najwyższy przez doktrynę art. 172 k.c., jednoznacznie stanowi o tym, że dobrą lub złą wiarę posiadacza ocenia się na podstawie okoliczności, które miały miejsce w momencie, gdy przystąpił on do wykonywania posiadania, a nie jakichkolwiek innych późniejszych (zob.

postanowienie Sądu Najwyższego z 17 grudnia 2010 r., III CSK 57/10, niepubl. i powołane tam orzecznictwo).

W postanowieniu z 17 stycznia 2020 r., IV CSK 504/18 Sąd Najwyższy wyjaśnił, że przywrócenie własności nieruchomości na podstawie art. 63 ust. 1 pkt 1 ustawy z 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej nie przerywa biegu zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu rozpoczętego w dniu 7 stycznia 1991 r., potrzebnej do korzystania z urządzeń przesyłowych posadowionych na tej nieruchomości.

Wnioskodawca akcentuje, że dopiero po odzyskaniu własności nieruchomości w 1995 r. mógł podjąć działania sprzeciwiające się zasiedzeniu służebności przesyłu przez uczestnika. Tę okoliczność Sąd Okręgowy orzekający w sprawie uwzględnił jednak w ramach rozważań prawnych.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. oraz – co do kosztów postępowania – art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., § 5 pkt 3 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r. poz. 265), orzeczono jak w postanowieniu.

A.W.

[a!]